

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

WROCŁAW 2019

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
OŚRODEK BADAŃ NAD KULTURĄ
PÓŹNEGO ANTYKU I Wczesnego ŚREDNIOWIECZA

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

TOM 67

WROCLAW 2019

NA STULECIE ROCZNIKA *PRZEGŁĄD ARCHEOLOGICZNY*

W roku 1919 w polskim piśmiennictwie archeologicznym pojawia się ponownie czasopismo pt. „Przegląd Archeologiczny” jako organ Komisji Archeologicznej Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, a jego Redaktorem zostaje wówczas Dr Józef Kostrzewski. W Zeszytach 1-2 z 1919 roku z informacji skierowanej przez Redakcję do Czytelników dowiadujemy się, że celem tego, jeszcze nieperiodycznego czasopisma, ma być przywrócenie, po prawie 30 latach zawieszenia, „Zapisków Archeologicznych Poznańskich”, a także ożywienie i pobudzenie zainteresowań dla badań archeologicznych. W dalszej części Autor tej informacji, jak nie trudno się domyślić, był nim J. Kostrzewski, informuje, iż w nowym czasopiśmie Redakcja zamierza uwzględniać nie tylko „prehistorię naszej dzielnicy lecz objąć – o ile możliwości – całą Polskę”. Zamieszczane w nim będą: „Oprócz sprawozdań z poszukiwań archeologicznych Komisji” również referaty wygłaszane na jej posiedzeniach, a także „prace i materiały, dotyczące prehistorii innych ziem Polski”. Redakcja wyraziła również życzenie, aby „Przegląd nie tracąc charakteru naukowego, rozumiały był także dla szerszych warstw inteligencji, aby zachęcał ją do współpracy z nami [...]”.

Tytuł naszego jubilata – „Przegląd Archeologiczny” – miał swojego poprzednika w XIX wieku we Lwowie. Tam właśnie 20 kwietnia 1876 roku ukazuje się pierwszy zeszyt zatytułowany „Przegląd Archeologiczny” jako organ Towarzystwa Archeologicznego Krajowego we Lwowie, a od roku 1882 staje się również wydawnictwem cesarsko-królewskiego Konserwatora Pomników. Schyłek lat osiemdziesiątych XIX wieku to zanik działalności Towarzystwa Archeologicznego i również działalności publikacyjnej.

Redakcja poznańskiej nowej edycji czasopisma „Przegląd Archeologiczny” z 1919 roku nie nawiązuje do lwowskiej tradycji, będąc bardziej związana z własnym, wielkopolskim środowiskiem, deklaruje wypełnienie luki powstałej po zawieszeniu publikacji „Zapisków Archeologicznych Poznańskich” w postaci „Przeglądu”. Rok 1919 niesie z sobą zupełnie inną sytuację polityczną w Europie, jaka nastąpiła po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Fakt ten uwzględnia deklaracja Redakcji, aby „Przegląd” nie był jedynie czasopismem

archeologicznym regionalnym, lecz ogólnopolskim. Z kolei różne dalsze losy naszego kraju, głównie w zakresie organizacji nauki w okresie po II wojnie światowej, sprawiły, że „Przegląd Archeologiczny” od 1973 roku i tomu 21 staje się organem ówczesnego Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk (dziś Instytut Archeologii i Etnologii PAN). Nastąpiło to po śmierci jego wieloletniego Redaktora Prof. Dra Józefa Kostrzewskiego, wybitnego uczonego – archeologa, o olbrzymich zasługach dla polskiej archeologii, ale też w tym przypadku dla formowania oblicza redagowanego przez niego „Przeglądu Archeologicznego”. Od tego momentu czasopismo staje się regularnie publikowanym rocznikiem, obchodzącym w 2019 roku i z tomem 67 swój setny jubileusz istnienia. Pierwszym Redaktorem, po wspomnianej zmianie, poczynając od tomu 21 z roku 1973 zostaje Prof. dr hab. Tadeusz Wiślański, a po jego przedwczesnej śmierci, poczynając od tomu 39 z roku 1992 autor tej jubileuszowej notatki, Prof. dr hab. Bogusław Gediga.

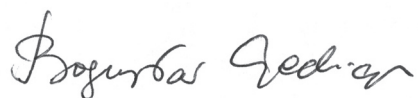
Redakcja „Przeglądu Archeologicznego” od momentu, gdy stał się czasopi-smem Instytutu Polskiej Akademii Nauk, kontynuuje generalny profil nadany mu przez Profesora J. Kostrzewskiego. W związku z tym dominuje w publikacjach tego czasopisma problematyka rozwijana w polskiej archeologii, przeważnie jednak ukazywana w szerszym kontekście europejskim. W ostatnim czasie coraz częściej pojawiają się artykuły wkraczające w problematykę archeologii europejskiej, a sporadycznie także pozaeuropejskiej, których Autorami lub Współautorami są badacze zagraniczni. W ostatnich latach członkami Komitetu Redakcyjnego i Autorami recenzji wydawniczych są również badacze zagraniczni, a mając na uwadze częste publikowanie artykułów z innych dyscyplin, niż archeologia, ale uczestniczących w procesie badawczym archeologów, również recenzenci z innych dziedzin nauki. Tym samym „Przegląd Archeologiczny” staje się archeologicznym rocznikiem formatu europejskiego. Znajduje to wieloraki wyraz m.in. w fakcie, że jest indeksowany w liczących się bazach bibliometrycznych, takich jak: ERICH PLUS – European Reference Index for the Humanities and Social Sciences, SCOPUS, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ICI – Index Copernicus International.

Dbłość o wysoki poziom merytoryczny „Przeglądu Archeologicznego” to przede wszystkim zasługa Autorów, ale też Szanownych Recenzentów, Członków Komitetu Redakcyjnego oraz zapewne samej Redakcji i te grona zasługują nie tylko z okazji Jubileuszu na słowa wdzięczności.

Przed laty, w 1999 roku w 47 tomie z okazji 80. rocznicy ukazywania się „Przeglądu Archeologicznego” Prof. dr hab. Witold Hensel napisał o ideach przyświecających kierownictwu tego czasopisma i zakończył zdaniem: „W roku jubileuszowym można życzyć kierownictwu pisma, by tym ideom dobrze służyło nadal, a by za lat 20 *liber saecularis* „Przeglądu Archeologicznego” było dobrym świadectwem, że jest on najdostojniejszym i coraz wspanialszym propagatorem myśli twórczej pol-

skiej archeologii prahistorycznej, nawiązującym do ściśle z nami związanej i coraz bardziej kwitnącej, wzajemnie się wspomagającej archeologii wszystkich krajów europejskich, a wolałbym że i całego świata”.

Temu życzeniu, traktując je jednocześnie jako trudne zadanie, staramy się sprostać i nadal będziemy to czynili.

A handwritten signature in black ink, reading "Bogusław Gediga". The script is cursive and fluid, with the first name and last name clearly distinguishable.

*W imieniu Redakcji
Bogusław Gediga
Redaktor naczelny*

Przegląd Archeologiczny

Czasopismo poświęcone archeologii przed-
historycznej i numizmatyce średniowiecznej.

Organ Komisji Archeologicznej
Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu.

Rok I. (1919).

Zeszyt 1–2.

POZNAŃ 1919. ————— Skład główny w Księgarni M. Niemierkiewicza w Poznaniu.
Czcionkami Drukarni Uniwersyteckiej (właściciel Józef Winiewicz) przy ulicy 27 Grudnia nr. 5.

SPIS RZECZY.

Słowo wstępne	Strona 1
I. Rozprawy.	
<i>Józef Kostrzewski:</i> Kultura lateńska (La Tène) na obszarze b. Królestwa Polskiego. Z 53 rycinami i mapką	2
<i>Włodzimierz Antoniewicz:</i> Miecze brązowe znalezione w b. Galicji. Z 13 rycinami	28
II. Drobne prace i notatki.	
<i>Józef Kostrzewski:</i> Pisanki wczesnohistoryczne. Z 5 rycinami	42
<i>Włodzimierz Antoniewicz:</i> Wrzeciono bursztynowe z Kowanówka. Z 3 rycinami	45
<i>Piotr Bieńkowski:</i> O głowie grecko-egipskiej w Kobyłopolu. Z tablicą .	49
III. Materiały.	
<i>Józef Kostrzewski:</i> Skarb brązowy z Mącznik, w pow. średzkim, od- kryty w r. 1818. Z ryciną	51
<i>Marjan Wawrzeńczyk:</i> Puhary z lejkowatym brzegiem z Rosiejowa i Sułowa. Z 2 rycinami	53
— Wisioriki z Maryenhauzu w Inflantach Polskich. Z ryciną . .	55
IV. Z muzeów i towarzystw.	
<i>Józef Kostrzewski:</i> Nowe nabytki działu przedhistorycznego Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Z 5 rycinami	56
— Z Komisji Archeologicznej Towarzystwa Przyjaciół Nauk	62
V. Rozmaitości.	
Polska ustawa o wykopaliskach	64
VI. Sprawozdania.	
<i>Bohdan Janusz:</i> Zabytki przedhistoryczne Galicji Wschodniej. Lwów, 1918. (J. Kostrzewski)	66
<i>Włodzimierz Dzwonkowski:</i> Historia Polski na monografiach źródłowych oparta. Część I. Prahistorja ziem polskich i t. d. Warszawa, 1918. (Wł. Antoniewicz)	69
VII. Bibliografia.	
Literatura prehistoryczna polska z lat ostatnich (1916—1918) wraz z pra- cami obcymi odnoszącymi się do Polski. Zestawił J. Kostrzewski . .	71
Ważniejsze prace i wydawnictwa obce z zakresu prehistorji (J. K.) . . .	74
Kronika	76
Spis członków Komisji Archeologicznej T. P. N.	78
Prośba	80

ON THE ONE-HUNDREDTH ANNIVERSARY OF OUR JOURNAL *PRZEGŁĄD ARCHEOLOGICZNY*

In 1919 the journal *Przegląd Archeologiczny* [Archaeological Review] appeared in Polish scholarly literature as the platform of the Archaeological Commission of the Friends of the Sciences Society in Poznań, with Dr. Józef Kostrzewski as its editor. In issues 1 and 2 from 1919, the Editorial Office informed its readers that the purpose of the as yet non-periodical journal was to restore, after a hiatus of nearly 30 years, Poznań's archeological journal *Zapiski Archeologiczne Poznańskie*, as well as to channel and stimulate interest in archaeological research. Thereafter, the author of this statement of purpose (and it is not difficult to guess that it was Dr. Kostrzewski himself) wrote that in the new journal the Editorial Board intended to include not only 'the prehistory of our own province, but to cover – if possible – the whole of Poland'. The journal was therefore to contain 'In addition to reports from the archaeological efforts of the Commission' also papers presented at its meetings, as well as 'works and materials on the prehistory of other Polish provinces'. The editors also expressed the wish that 'the Review, without losing its scientific character, also be understandable for broader milieux of the intelligentsia, whom the Review encourages to co-operate with us [...]'.

The name of our birthday boy – *Przegląd Archeologiczny* – had its predecessor in Lviv in the 19th century. There, on April 20, 1876, the first volume entitled *Przegląd Archeologiczny* appeared as the organ of the National Archaeological Society in Lviv, and from 1882 it also became the publication of the Imperial-Royal Conservator of Monuments. However, the late 1880s saw the demise of the Archaeological Society, including its publishing activities.

The editors of the new, Poznań-based journal *Przegląd Archeologiczny*, created a century ago, in fact did not refer to the Lviv tradition. Being most closely connected to their own region, Greater Poland, they declared the intention to fill the vacuum created after the suspension of the publication *Zapiski Archeologiczne Poznańskie*. The year 1919 ushered in a completely transformed political situation in Europe, one shaped above all by the end of World War I and Poland's recovery of statehood. This fact is reflected in the Editorial Office's declaration that *Przegląd*

Archeologiczny was not to be only a regional archaeological journal, but one that served the entire newly independent country. However, various of Poland's further fates, mainly regarding the re-organization of science in the period after World War II, meant that *Przegląd Archeologiczny* from 1973 and volume 21 became a platform of the Institute of the History of Material Culture of the Polish Academy of Sciences (today the Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences). This happened after the death of its longtime editor, Professor Józef Kostrzewski, an outstanding scientist and archaeologist who contributed richly to Polish archaeology, including in establishing the profile of the journal *Przegląd Archeologiczny* he edited. Thus, from 1973, our journal became an annually published one, and now, in 2019, celebrates its 100th anniversary with volume 67. Following the change from volume 21 in 1973, the new editor was Prof. dr hab. Tadeusz Wiślański, and after his untimely death, starting with volume 39 in 1992, that office fell to author of this jubilee note, Prof. dr hab. Bogusław Gediga.

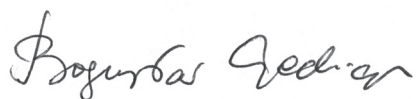
From the moment *Przegląd Archeologiczny* became the journal of the Institute of the Polish Academy of Sciences, the editors have pursued the course laid down by Professor J. Kostrzewski. Therefore, issues developed within Polish archaeology predominate in the publications of our journal, but they are usually presented in a broader European context. Recently, articles pertaining to European and sporadically also to non-European archaeology, have been appearing more frequently, the authors or co-authors of which are foreign researchers. In recent years, foreign researchers have also been members of the Editorial Committee and authors of editorial reviews – and considering the frequent publication of articles from disciplines outside, but related to archaeology, among them have been reviewers from other fields of science. Thus, *Przegląd Archeologiczny* has become an archaeological journal of European-wide standing. Reflecting this is the fact that our journal is indexed in such major bibliometric databases as: ERICH PLUS – European Reference Index for the Humanities and Social Sciences, SCOPUS, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, and ICI – Index Copernicus International.

Care for the high scientific level of *Przegląd Archeologiczny* is primarily to the credit of the authors, but also to the honorable reviewers, members of the Editorial Committee, and of course to the Editorial Board. These groups therefore deserve expressions of gratitude not only on the occasion of the Jubilee.

Years ago in 1999, in our 47th volume commemorating the 80th anniversary of *Przegląd Archeologiczny*, Prof. dr hab. Witold Hensel described the ideas guiding the journal's Editorial Board and concluded by saying: "In this anniversary year we wish our journal's editors every success in continuing to ensure that the Review's ideals be served, and that in twenty years' time this *liber saecularis* will go on shouldering the mantle of being the most distinguished and ever more marvelous

propagator of Polish genius in prehistoric archaeology. May *Przegląd Archeologiczny* ever contribute to the breathtaking, ongoing blossoming of our field within the ever richer co-operation of all the European countries, and I dare say of all the world.”

We are striving to live up to this wish, treating it as a lofty, inspiring goal – and a challenge we shall unflaggingly pursue.

A handwritten signature in dark ink, reading "Bogusław Gediga". The script is cursive and elegant, with the first name and last name clearly distinguishable.

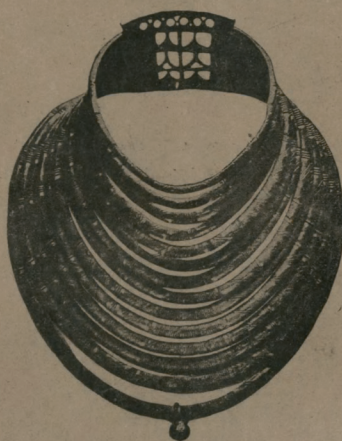
On behalf of the Editorial Board
Bogusław Gediga
Editor in Chief

Przegląd Archeologiczny

Revue Archéologique Polonaise

Revue d'archéologie préhistorique
et de numismatique du moyen âge.

Publiée par la Commission Archéologique de
la Société des Amis des Sciences à Posnanie.

I. Année (1919.)

Nro 1-2.

Posnanie 1919.
Imprimerie Józef Winiewicz à Posnanie rue du 27 Décembre nro. 5.

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY.

Organ Towarzystwa archeologicznego krajowego
WE LWOWIE.

Spis rzeczy:

1. Mowa miana dnia 20. lutego 1876 r. na pierwszym posiedzeniu Wydziału przez Dr. Stanisława Krzyżanowskiego.
2. Słowianie nadbałtyccy, zarysy etnologiczno-mitologiczne przez A. H. Kirkora.
3. Bibliografia arche-

ologii polskiej przez Dr. St. Krzyżanowskiego.

4. Badania i poszukiwania archeologiczne w Galicji w ostatnich lat., skroślił A. S.
5. Przegląd literatury archeologicznej.
6. Wiadomości rozmaite.
7. Kronika Towarzystwa i spis darów.

Rok I.

Zeszyt I. — 20. kwietnia 1876 r.

LWÓW, 1876.

NAKŁADEM TOWARZYSTWA ARCHEOLOGICZNEGO KRAJOWEGO

Z drukarni Towarzystwa im. Szewczenki

Pod zarządem F. Sarnickiego.

5588

ZESPÓŁ REDAKCYJNY (EDITORIAL TEAM):

Redaktor (Editor in chief): Bogusław Gediga

Zastępca Redaktora (Deputy Editor): Justyna Kolenda

Sekretarz Redakcji (Editorial secretary): Małgorzata Markiewicz

Redaktor techniczny (Technical Editor): Jarosław Michalak

KOMITET REDAKCYJNY (EDITORIAL COMMITTEE):

1. Ines Beilke-Voigt
2. Andrzej Buko
3. Luboš Jiráň
4. Pavel Kouřil
5. Janusz Kruk,
6. Jerzy Maik
7. Carola Metzner-Nebelsick
8. Danuta Minta-Tworzowska
9. Romuald Schild
10. Biba Teržan
11. Henryk Thrane

**„Przegląd Archeologiczny” jest indeksowany w („Archaeological Review”
is indexed in):**

Scopus

Index Copernicus Journals Master List

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH)

European Reference Index for the Humanities (ERIH PLUS)

ISSN 0079-7138

e-ISSN 2657-4004

<http://iaepan.vot.pl/czasopisma/index.php/przegladarcheologiczny/>

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

Przygotowanie i wydanie czasopisma „Przegląd Archeologiczny” w latach 2019-2020 w wersji elektronicznej i drukowanej. Setna rocznica czasopisma – zadanie finansowane w ramach umowy nr 651/P-DUN/2019 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.